ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XIX — Број 270 — Субота, 2 март 1957

МИКИ И НАХОД РИЋА

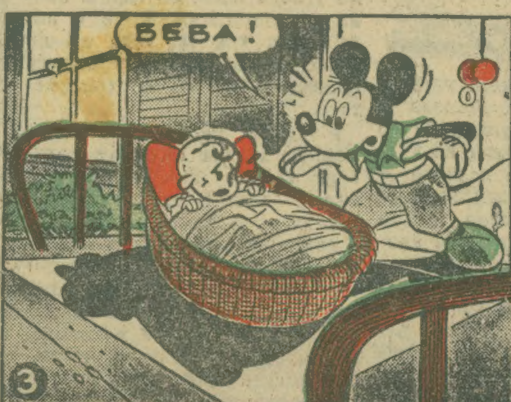

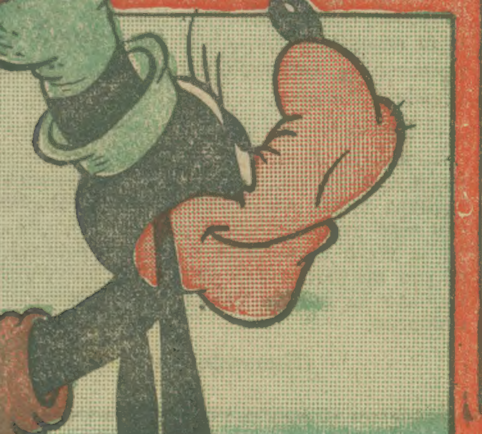

АЈООЈ! ЧАК ЈЕ И НАПУ-ЊЕН!

ГУ! ГУ!

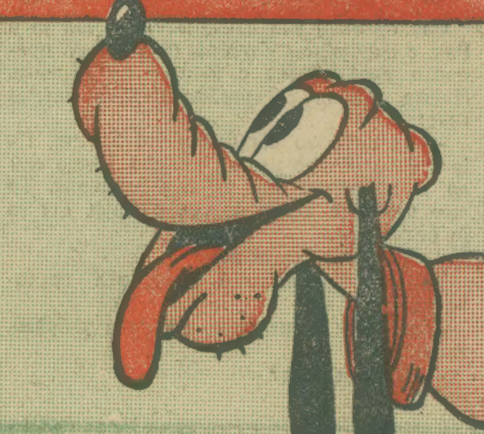

Како је чудна птица ПЕЛИКАН

ПРОЖДРЉИВАЦ И КЛОВН — ПЕЛИКАН ЈЕ УВЕК ЗАБАВАН

Трапава и смешна птица пеликан претставља једну од најпривлачнијих „тачака“ Флориде. Његове слике појављују се на хиљадама поштанских карата намењених туристима, уз обавезну легенду у којој се нарочито истиче „капацитет његовог кљуна.“ Дуж хиљадама миља дугачке обале обрасле мангровим дрвећем и дуж пешчаних плажа пеликани се „лично“ претстављају туристима, стојећи достојанствено један поред другог у дугачким низовима или лебдећи изнад мора. Пеликани се тако вешто користе ваздушним струјама да само с времена на време махну крилима. То повремено махање крилима пеликани изводе као добро увежбан хор: најпре тај покрет изведе вођа јата — јато пеликана увек лети у једном низу — а за њим сви остали.

Сцена која превазилази кловновске тачке

Сусрести пеликана обично значи добро се забавити и слатко се насмејати. Једном је, у близини Мијамија, један зоолог присуствовао сцени која по својој комичности превазилази многе кловновске тачке. Носиоци „улога“ били су једна жена која је пецала, седећи на каменитој обали, и један пеликан. Пецаљка у жениној руци задрхтала је, она ју је нагло повукла и на камену се нашла велика риба. У истом тренутку слетео је на камен један пеликан, зграбио рибу заједно са удицом, канапом и пловком и — полетео. Запрепашћена, жена је чврсто држала штап са кога се канап све више одмотавао. Кад се прибрала, почела је да намотава канап, привлачећи себи и рибу и пеликана, који није испуштао свој плен. Морала је најзад да му ишчупа рибу из кљуна. Риба је, и даље на удици, пала у воду, а пеликан је заронио за њом. Ипак, жена је била бржа, на време је извукла рибу, скинула је са удице и бацила у једну канту с поклопцем. Она је још била нагнута над кантом кад јој је пеликан пришао с леђа и бесно је кљуцнуо у ногу. Жена је вриснула, посрнула и пала преко канте. Канта се отворила и риба је исклизнула из ње. Пеликан је дограбио плен и — прогутао га.

Али, једна риба је само један залогај за гладног пеликана. Једном је тај исти зоолог кренуо с неколицином пријатеља да мрежом лови ситне рибе које би им доцније послужиле као мамац за веће. Убрзо им се придружио један пеликан који је, изгледа, сматрао да су они дошли да за њега траже храну. Пеликан је био толико упоран да су најзад зоолог и његови пријатељи одлучили да га хране све док се не засити. Међутим, нису ни слутили да су се подухватили нечег што нису могли да испуне. Птица је гутала једну рибу за другом, све док најзад реп једне рибе није остао да штрчи из њеног кљуна. Пеликан се био толико најео да се преврнуо кад је покушао да коракне. Његови „хранитељи“ су га дигли, да виде шта ће се догодити с „последњим залогајем“. Сваких неколико минута пеликан би начинио покрет гутања, а риба би мало даље клизнула низ грло. Затим је птица почела да поскакује, да би боље „сложила“ храну у свом желуцу. Кад је риба сасвим нестала, пеликан је задремао, а после петнаест минута се пробудио, да би — тражио још хране.

Рибари се жале да им пеликани уништавају много рибе. Међутим, биолози тврде да 90 отсто хране коју пеликани поједу претставља ситна риба која је без вредности за рибаре. Јер, пеликан не може да рони дубоко — тело му је сувише лако — те је приморан да се задовољи рибицама из површинског слоја или из плићака. Кад пеликан из ваздуха угледа плен, он савија крила и стрмоглављује се у воду. Али, чак ни тада он не може да дохвати рибу која се налази дубље од 60 сантиметара.

Међутим, рибари који лове помоћу мрежа сматрају пеликане својим помагачима. Кад они извлаче мреже, пеликани поседају на плутаче или лете изнад опкољеног места вребајући рибе. Својим сталним гњурањем терају их према дну мреже, тако да рибе и не покушавају да искоче из замке. Као плату за то, пеликани добијају ситну рибу коју рибари при сортирању одбаце.

Како галеб отима рибу од пеликана?

За разлику од мрких, бели пеликани никад се не гњурају. Они долазе до рибе на тај начин што одлете на пучину да би нашли јато риба које се упутило према плићаку. Тада се пеликани спусте на воду иза јата и снажним лупањем крила терају га према обали. Тек кад рибе буду „дотеране“ у воду дубоку највише 30 сантиметара, пеликани их тада хватају својим огромним кљуновима.

Највећа пеликанова „врлина“ је та што је он готово „безгласан“. Младунци још и испуштају неке тихе, „шкрипаве“ гласове кад траже храну. Једини звуци код одраслог пеликана су ударање крилима и оштро, заповедничко „шкљоцање“ кљуном, којим тражи храну или изражава бес. Веома ретко, кад се, например, два пеликана отимају за једну рибу, може се догодити да који од бораца испусти „шкрипав“ глас из времена кад је био птић.

Своја гнезда — неугледне гомилице грачица — пеликани граде на песку, на неком узвишенијем месту каквог острва или у гранама мангровог дрвећа. Гнезда су им потпуно незаштићена, па је право чудо како их се сваке године излеже толики број и како птићи одрасту.

Своје младунце женка брани од нежељеног госта на тај начин што се вине у ваздух и одозго избаци на њега пуну кесу полусварене рибе. Као и друге птице, и мајка-пеликан доноси својим птићима храну у кљуну. Она најпре оде на обалу, где се добро нагута риба. Кад дође натраг у гнездо, она полусварену рибу врати из желуца у огромну кесу коју има испод кљуна. Млади завлаче главе у мајчин кљун и једу. Како се количина хране у њему смањује, они се све више увлаче у њега, тако да им на крају из кљуна вире само ноге.

Као што пеликани вребају прилику да отму рибарима плен, тако једна врста галебова мотри на пеликане. Кад пеликан изрони из воде, у кљуну му се не налази само риба, већ и неколико литара воде. Да би избацио воду, он отвара кљун, пазећи да заједно с њом не излети и риба. Галебови само чекају прилику да му отму залогај из уста. Они се обично спусте на циновски кљун велике птице и чим га пеликан отвори да избаци воду, они му муњевито зграбе рибу. Пеликан збуњено затрепће, поново зарони, а кад изиђе на површину с новом рибом сцена се понавља.

Човек се лако може спријатељити с пеликаном: довољно је да му пружи длан на коме се налази риба. Пеликан остаје човеков веран пријатељ — све док на испруженом длану има хране.

☆

Пеликан (Pelecanus onocrotalus), несит или гем живи у Европи, Африци и Јужној Азији, а има га и код нас. Пеликан по свом изгледу личи на гуску, али је од ње знатно већи. Сва четири ножна прста окренута су напред, а између њих су разапете пловне кожице. Кљун му је врло дугачак, а између грана доњега кљуна разапета је велика кожна кеса у коју несит хвата рибе, па их ту често држи и као резервну храну. Пеликани хватају рибу удружени по више њих заједно.

Занимљивости о звечарки

У Флориди постоји неколико фабрика које израђују конзерве пуњене месом змија-звечарки. Гурмани тврде да је конзервисано месо звечарке права посластица, а туристи сматрају за дужност да бар окусе овај специјалитет сунчане Флориде. И тако ова необична индустрија цвета. Прву фабрику за конзервисање звечарки подигао је, 1931 године, неки Џорџ Енд. Посао му је напредовао, тако да је своју производњу повећао на 15.000 конзерви годишње. Енд је умро напрасно — од уједа змије-звечарке.

Мало је тугаљиво говорити о најсавршенијој врсти змија, јер све оне претстављају за нас одвратна, љигава и опасна створења. Али, зоолози посматрају змије другачијим очима и зато они тврде да су звечарке најсавршеније међу змијама. Наиме, оне су најинтелигентније, имају најсавршеније органе за лучење отрова, имају чегртаљку којом упозоравају на опасност и усто једно чуло које осећа и најнезнатније промене у температури.

Баш то чуло је читав један век претстављало тајну за на-

учнике. Наиме, на „лицу“ звечарке, између очију и носних отвора, налазе се упадљива удубљења чију функцију зоолози дуго нису могли да одреде. Једни су сматрали да су то помоћни отвори за дисање, други су тврдили да су то органи чула слуха или мириса. Недавно је, међутим, утврђено да су ти отвори уствари органи за одређивање топлотних промена. Змија, например, реагира на топлоту коју зрачи човечја рука удаљена од ње 30 сантиметара, или на чашу воде чија је температура само за један Целзијусов степен виша од температуре околине. То чуло за опажање топлотних разлика омогућује звечарки да открије присуство топлокрвних животиња и да одреди место где се оне налазе, чак и онда кад их не види.

Многима није позната занимљива чињеница да једна змија-отровница не мора да буде жива а да је ипак у стању да излучи свој отров. Наиме, зуби кроз које змија лучи отров могу да зададу смртоносан ујед чак и пошто јој је глава одвојена од трупа.

Зоолози су утврдили да одрубљена глава змије-отровнице може још читав један час да нанесе смртоносан ујед, а да труп без главе може да се покреће још пуних седам часова.

Борба за Флорину

ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

Роман од И. АСИМОВА

(49)

— Шта је, девојко? — запита је.

Валона је устала, дршћући целим телом.

— Желим нешто да кажем, — прошапута.

— Хајде онда. Шта желиш да нам кажеш?

Валона је говорила готово без даха, нервозно кршећи прсте:

— Ја сам обична девојка са села. Молим вас, не љутите се на мене. Али, чини ми се да ствари могу само овако да стоје. Да ли је мој Рик заиста био тако важна личност?

— Мислим да јесте. Веома важна. И да је то још и сада, — благо одговори Јунц.

— Ма ко да је довео Рика на Флорину, зар би се усудио да га макар за тренутак изгуби из вида кад је Рик био тако важна личност? Зар се није могло десити да надзорник ткачнице претуче Рика, да га сеоска деца умлате камењем, или да се разболи? Тај га не би тек тако оставио у пољу, где би могао да умре пре но што га неко нађе.

— Настави, девојко, — рече Јунц мотрећи је пажљиво.

— Била је једна особа која је мотрила на Рика од самог почетка. Та особа га је и нашла у пољу и удесила да ја преузмем бригу о њему, извлачила га из незгода и виђала га сваког дана. Чак је знала и за посету лекару, јер сам јој ја о томе испричала. То је био он! Он је то био!

Последње речи Валона је изговорила с криком, упревши прстом у Теренса, градоначелника.

XVIII

ПОБЕДНИЦИ

Сви су били као парализовани. Чак је и Рик, с неверицом у очима, бесмислено преносио свој поглед с Валоне на Теренса. Најзад, тишину је разбио Стинов пискав глас:

— Ја потпуно верујем у то! Заиста. Па ја сам то читаво време говорио. Рекао сам да је урођеник био Фајфов плаћеник. То вам показује какав је човек Фајф. Он га је потплатио.

— То је проклета лаж!

То није протестовао Фајф, већ градоначелник.

Абел, који је изгледао најмање узбуђен, запита:

— Шта је лаж?

Теренс га је за тренутак гледао, очигледно не разумевајући питање, а затим рече:

— То што каже тај племенити. Ја нисам плаћеник никаквог Саркићанина.

— А оно што је девојка казала? Да ли је и то лаж?

Теренс овлажи врхом језика суве усне.

— Не, то је истина. Ја сам Рику одузео памћење. Не гледај ме тако, Лона. Нисам мислио да му учиним толико зло колико сам му учинио. Заиста, није ми то била намера.

— Ово је дивна измишљотина, — проговори Фајф. — Тачно знам шта сте смислили, Абеле. Али, овај злочин не можете укључити у листу преступа тог криминалца. Јер, познато је да само велики племенити имају могућност да изврше, заправо да нареде да се изврши ова операција. Ваша је жеља да сумњу за овај злочин отклоните од Стина, па сте због тога удесили ово лажно признање.

— Ја не примам ни тranторијански новац! — повика Теренс.

Јунц је последњи дошао себи. Требало му је времена да схвати чињеницу да се градоначелник не налази у истој просторији у којој и он, да он то види само његову слику. Желео је да му приђе, да га зграби за рамена, да насамо разговара с њим, али је то било немогућно.

— Нема смисла препирати се док претходно не чујемо шта има да нам каже, — проговори он најзад. — Треба да сазнамо детаље. Јер, ако је заиста то он учинио, онда су нам ти детаљи итекако потребни. А ако није, онда ћемо то открити баш на основу његових речи.

— Ако баш желите да знате шта се догодило, — повика Теренс — ја ћу вам испричати. Ћутање ми више ништа не би помогло. Ко ће од тога имати користи, Сарк или Трантор, више ме не занима. Бар ћу моћи да кажем оно што ми лежи на срцу...

— Ово је један од великих племенитих! — подругљиво настави Теренс показујући на Фајфа. — Само један од великих племенитих, каже он, има могућности да изврши једну овакву операцију. Он у то верује. А

шта он зна? Шта уопште ма који од Саркићана зна? Они не воде послове своје земље. То раде Флорињани. Они обављају све дужности. Истина, већина од нас толико је сломљена да чак не може више ни да ропће, али знате ли ви шта смо све у стању да учинимо ако то зажелимо, и то пред очима племенитих Саркићана? Ево, видећете шта сам ја учинио

Ја сам, пре годину дана, привремено био управник саобраћаја на главном узлетишту на Сарку. То је спадало у моје образовање. Али, ви тај податак нећете нигде наћи. Јер, званични управник саобраћаја био је један Саркићанин. Он је имао титулу, али посао сам ја обављао. Моје име наћи ћете у посебној картотеци која носи назив „Урођеничко помоћно особље“.

Кад је овдашњи претставник Међузвезданог бироа послао на узлетиште поруку анализатора свемира, с напоменом да сачекамо његов брод са спремљеним амбулантним колима јер је научник вероватно померио памећу, што он закључује из његовог тврђења да Флорини прети нека опасност, ту поруку сам ја примио. Подесио сам тако да анализатора свемира сачекам на једном малом, споредном узлетишту у предграђу. То није било тешко. Сетите се тога да сам био у цивилној служби, а да та служба уствари обавља све послове на Сарку. Да је један велики племенити желео да учини оно што сам ја учинио, он то не би могао, сем ако не би наредио неком Флорињанину да обави то уместо њега. А ја сам то могао да учиним без ичије помоћи.

Сачекао сам анализатора свемира и његов долазак затајио сам и Сарку и претставништву Међузвезданог бироа. Исцедио сам из њега онолико података колико ми је било могућно, а онда сам покушао да те податке искористим на добро Флорине, а против Сарка.

— То си онда ти слао она писма! — прекида га Фајф.

— Да, ја сам вам послао писма, велики племенити, — мирно одговори Теренс. — Мислио сам да ћу моћи да вас присилим да ми, под условима ипак погодним за вас, препустите контролу над киртом, па да онда ступим, постављајући своје услове, у преговоре с Трантором и да вас најзад отерам с Флорине.

— Био си сасвим луд кад си тако мислио.

— Можда. Моја прва писма нису донела никакав резултат. Рекао сам анализатору свемира да сам племенити од Фајфа. Морао сам тако да поступим зато што је он знао да је Фајф најмоћнији човек на планети, па сам претпостављао да ће, све док буде веровао да сам ја заиста Фајф, говорити отворено.

(Наставиће се)

Друмови, скеле и понтонски мостови

Пре близу сто година, заправо по закону о друмовима од 1864 године, у Србији су постојале четири врсте друмова: државни, окружни, срески и општински.

Државни друмови били су они који су полазили од Београда и у „непрекидној прузи" везивали земљу са суседним државама. Такав је био цариградски друм, који је полазио од Београда до српско-бугарске границе пред Царибродом. Државни друм био је и десни крак цариградског друма који се одвајао од Ниша и преко Врање водио за Солун. Крагујевачки, такође државни друм, водио је од Београда до Крагујевца. Државним друмом називало се и његово продужење на Краљево и Рашку за Нови Пазар. Најзад, државни друмови били су и они који су полазили од Београда, преко Шапца, на Рачу за Босанску Посавину и из Београда преко Смедерева, Пожаревца и даље низ Дунав до Неготина, али овај друм није био тада довршен.

Окружни друмови били су они којима је главни циљ био да одржавају везу између појединих предела у унутрашњости. Сви ови друмови стицали су се у окружним варошима.

Среским друмовима одржавао се саобраћај у унутрашњости појединих срезова и држала веза с друмовима суседних срезова, округа и с државним друмовима.

Општински друмови просецани су у атарима појединих општина.

Од свих ових друмова одвајали су се кракови у разним правцима. Поред ових главних друмова, било је и споредних, а сви скупа били су дуги 3.990 километара. На један квадратни километар државне територије било је 88,9 метара друма, а на једног становника долазило је 2,48 метра друма. Највише друмова било је у подрињском округу, где је на један квадратни километар постојао 161 метар друма, а најмање у топличком округу, где је на један квадратни километар долазило 30 метара друма.

Друмове је изграђивао народ, и то кулуком, али просецање стена приликом изградње пута, затим подизање обичних и железничких мостова, подзиђивање и томе слично вршило се на рачун државне касе.

Преко већих река није било сталних мостова куда су главни друмови пролазили, него се прелаз одржавао скелама и понтонским мостовима. Тако су на Дрини биле три скеле, на Сави пет, на Дунаву 12, на Колубари једна, на Тимоку једна, на Ибру четири скеле и два понтонска моста, на Голиској Морави 11 скела и један понтонски мост, на Биначкој Морави једна скела и један понтонски мост и на Великој Морави осам скела и два понтонска моста. У свему је било 46 скела и 6 понтонских мостова.

У воденим путевима Србија није оскудевала, јер је лежала крај најважнијег воденог пута Средње Европе, Дунава, а и Сава јој је била на северној граници. Познато је да су реке биле увек најзгоднији и најлакши природни путеви, јер су оне „путеви који сами иду и собом носе све што се на њима нађе".

ЈЕЗИК СТАРИХ ЛОНЧАРА

У старо време поједине занатлије имале су свој специјални језик који су знали само чланови еснафа коме су те занатлије припадале. Тако су и лончари у Лужници и Нишави имали свој језик којим су се споразумевали, а крили су га од других. Ево неколико примера из тога језика и значења појединих речи:

ботар = мајстор, чкавац = човек, чкавче = момче, пљака — пљакурина = жена, вајзе = девојка, ђале = дете, ђалци — ђелци = деца; ришавац = старац, корка = баба, троњар = газда, карњич = месо, ћицла = пасуљ, дзура = вода, пилове = новац, ордијан = вино, палинка = ракија, ведеж = тестија, апсико = добро, цврка = млеко, калћа = кокош, кујдар = проја, левај = узми, пољар = грош, брнзда = сир, трошавај = дај; вуримо = једемо, бокар — букар = хлеб, ципља = иде итд.

НАЈВИША НА СВЕТУ

У Лозани се ових дана расправља о томе да ли треба или не треба утрошити 25 милиона франака за подизање највише куле на свету поводом Националне изложбе која ће се одржати у Швајцарској 1964 године. Необична грађевина, названа Сарасенов обелиск, по имену архитекте који ју је пројектовао, била би висока 605 метара, тј. 114 метара виша од досад највише зграде на свету, њујоршког Емпајр Стејт Билдинга. Она би имала цилиндричну основу од 48 метара у пречнику, с које би се дизао витак стуб купастог облика. На његовом врху, на висини од 433 метра, налазила би се кула са стакленим зидовима. У кули би био уређен ресторан за 2.000 особа, као и астрономска опсерваторија.

»СОВИНО ОКО«

Телевизиски апарат назван "совино око" тако је осетљив да може чак и у мрклој ноћи "видети" на даљину од неколико километара. Он је намењен војној авијацији: на екрану који се налази пред њим, пилот и у ноћи без месечине може видети пределе на земљи као по дану. Апарат то "постиже" на тај начин што успева да "прикупи" и најслабије светлосне рефлексе са земље.

WALT DISNEY'S

ВЕЛИКА ПОТЕРА ЗА ЛОКОМОТИВОМ

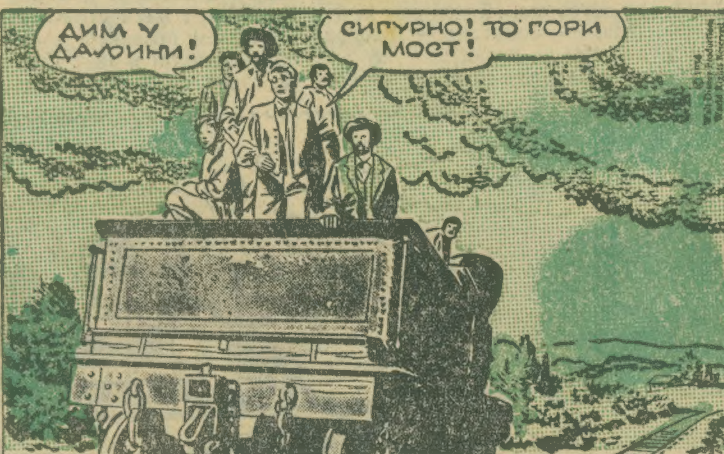

СВАКЕ ГОДИНЕ 250.000 КЊИГА

Сваке године се у свету објави 250.000 разноврсних књига, у пет милијарди примерака. На француском језику изда се 16.000 дела у 130 милиона примерака. Око 70 отсто ових књига преводи се на четири главна језика: енглески, руски, француски и немачки.

СЕВЕРНИ ПОЛ БЕЗ ОЗНАКЕ

Никаквом сталном ознаком не може се обележити положај Северног Пола, јер се

пловећи ледене санте у тој области често померају.

ШТА ЈЕ ЧОГА?

Чога је назив за дугу и богато извезену одећу индијанских поглавица.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

ЗНАО САМ, АЛИ САМ ЗАБОРАВИО

Географска ширина једног места је његова удаљеност на север и југ (северна и јужна) од полутара (екватора). Географска ширина изражава се бројем степени од 0 (полутар) до 90 (стожер).

Сви степени географске ширине су међу собом једнаки. Места која имају исту географску ширину леже на једном упореднику (паралели) и имају исто отстојање од полутара. Иначе, упоредник или паралела је замишљени круг. Главни и највећи упоредник је полутар (екватор).

Шта удишемо, а шта издишемо? — Када дишемо, удишемо ваздух, а издишемо воду и угљен-диоксид. У то ћете се лако уверити: дуните у кашику и она ће се „ознојити" — створиће се вода. Сада узмите кречну воду и кроз сламчицу дуните у њу. Приметићете да се замутила, јер је она реагенс на угљен диоксид. Замутила се због насталог калцијум-карбоната (кречњака). Реагенс је средство којим се служимо у хемији да бисмо утврдили присуство неке одређене материје код извесног хемиског процеса. Кречну воду смо употребили да бисмо утврдили присуство угљен-диоксида који смо издахнули.

Зашто вода гаси ватру? — Да би свећа горела, потребан јој је ваздух. Ако је спустимо у воду, она ће се угасити, јер је вода спречила присуство ваздуха. Тако исто, ако воду шприцамо на упаљену кућу спречавамо присуство ваздуха и пламен се гаси.

Нифе је назив за средњи слој земље, заправо за њено језгро. Ово језгро највећим делом састављено је од гвожђа (ferrum), кога садржи 80%, а мањим делом (6 — 10%) од никла, отуд и име: Ni (kl) fe (rrum).

Житарице су све оне биљке из породице трава чији зрнасти плодови служе за исхрану људи и животиња. Њихов плод се назива жито. Човек меље жито и од њега углавном прави хлеб, али и другу храну. Највише се употребљава пшеница, а затим раж, кукуруз, јечам, овас (зоб), просо, хељда, пиринач, крупник итд. Житарице имају округло, шупље стабло, без грана и са чворовима (задебљањима) — слама. Листови житарица су дуги и узани. Пшеница има, например, класове, а овас метлице.

КО СУ БИЛИ ТРЕВИРИ?

Тревири су били велико келтско племе. Живели су у белгиском делу Галије. Престоница им је била на месту данашњег града Тријера.

ДА БИ СЕ ОСЛОБОДИЛЕ ПАРАЗИТА...

Неки биолози верују да велике рибе имају одређена места на која одлазе да би им

мале рибе и ракови појели паразите који су се припили уз њихова тела.

ЛИДО

Лидо (италијански лидо, латински литус) је назив за обалу, пешчане спрудове изнад морске површине, који су обично дуги и узани, а често имају облик једног острвског ланца. Таква је обала на острву Маламоко, које дели лагуне Венеције од Јадранског Мора.

Три кратковида господина

Чанг Шу-чен, аутор овог сценског монолога, чувени је „хсианг шенг“ — уметник из Тјенцина. Хсианг-шенг је нарочити облик дијалога који изводе један комичар и његов „потстрекач“. У „Три кратковида господина“ нема потстрекача, па је то, према томе, „једноусти хсианг шенг“. Читав текст говори један глумац, изводећи га као да има саговорника. Чанг-Шу-чен обично сам изводи своје шаљиве монологе.

Да ли сам вам икада причао о три кратковида господина? Уствари, били су то моји ујаци.

Шта то рекосте о мојим ујацима? Ај-ја, како су смешни били! Прво, били су толико кратковиди да је сваке вечери неко друго морао да закључава њихова врата. Ако би покушали да сами то учине, древни засун би им девет пута исклизнуо из лежишта, а десети пут ударио би их по оку.

Кратковиди? Чекајте да вам испричам! Једном је мој најстарији ујак кренуо на вашар у Нантинг. Није знао колико има до Нантинга, па је решио да упита једног човека који је стајао крај пута. Можете ли да замислите: то уопште није био човек! А шта је било? Један од кипова који стоје чело гробова.

— Опростите, господине, — учтиво запита ујак — можете ли ми рећи колико има до Нантинга?

Никаквог одговора. Ујак запита поново, четврти, пети пут.

— Хеј! Јесте ли ви глуви? — повика ујак машући рукама.

Догодило се да је на глави кипа чучала једна врана. Кад је ујак почео да виче, врана се уплашила и одлетела.

— Ала сте ви намћор, — насмеја се ујак. — Нећете да ми покажете пут, а? Е, сад вам је ветар одувао шешир, а ја нећу да вам кажем на коју страну.

Ето, такве су се ствари догађале мојим ујацима.

Та три стара човека живела су у три куће чија су се дворишта додиривала. Једне летње вечери искупила су се сва тројица у дворишту најстаријег да заједно пију чај. Ћаскали су о свему и свачему. Разговор је некако дошао и на вид. И шта се догодило? То можете и сами замислити. Човек је такво створење да увек брани своје слабости и недостатке! Јесте ли га икад ухватили у томе да признаје своју највећу ману? Никад! Упорно ће тврдити да је нема.

— Знате шта? — рече најстарији ујак изваливши се на лежај. — Моје очи су много боље но што су биле. Истина! Довољно је да комарац само пролети крај мене и ја вам одмах могу рећи да ли је мужјак или женка.

— Мани ту причу, старији брате! — рече други ујак подругљиво. — Зар ниси баш ти налетео на парни ваљак кад си последњи пут пошао у шетњу? У шта ти то желиш да нас убедиш?

— Ја имам оно што се зове ноћним очима, — стрпљиво одговори први ујак. — Уколико је тамније, утолико ја јасније видим.

— Приче! Голе приче! — рече трећи ујак. — Њима се никад ништа не постиже. Шта мислите о једном очигледном доказу? Сутра ће поставити нову таблицу над вратима храма који се налази на крају наше улице. Отићи ћемо и видети ко може с највећег отстојања да прочита оно што је на њој написано. Хајде да се опкладимо! Ко најближе приђе таблици позваће осталу двојицу на ручак.

— Слажем се! — рекоше први и други ујак.

Први ујак пође на спавање. Зар мислите да је могао да заспи?

— Шта да чиним? — мислио је превrћући се по постељи — Обојица су од мене млађи, па ће моћи боље да виде исписане речи. Није то што ја жалим да платим ручак ... али мрска ми је помисао да ме зову Старим ћоравком. А они ће ми баш то рећи и никад неће престати да ме задиркују.

Изненада, паде му на ум једна мисао. Свештеник који се брине о храму сигурно зна шта пише на таблици. Обрадован, он скочи из постеље, ишуња се на прстима и крене пут храма.

— Свештениче, свештениче! — позва тихо, куцајући на вратима.

Свештеник се одмах појави. Баш је читао своје поноћне молитве, зато је и чуо позив мог ујака.

— Надам се да ми нећете замерити ако вас нешто упитам, — рече ујак. — Ви сутра стављате нову таблу над врата. Да ли знате какав се натпис налази на њој.

— Свакако, — одговори свештеник. — Натпис је у славу мудрог Куана и састоји се из пет хијероглифа: „Врлина која траје хиљаду година“.

— Аха! „Врлина која траје хиљаду година“! — рече први ујак климнувши главом. — Хвала вам!

И он се удаљи весело поцупкујући, а свештеник остаде, не знајући шта о томе да мисли.

Но, тек што се свештеник вратио својим молитвама зачуо је поново куцање на вратима. Био је то други ујак. Зар је и он дошао на исту идеју? Сасвим тачно! Уствари, он се на улици мимоишао с првим ујаком, али обојица су били толико кратковиди да нису видели један другог.

Да скратим причу, рећи ћу вам да се и други ујак распитао за таблицу, што се свештенику учинило веома чудним. Али, други ујак био је промућурнији од првог: дознао је и какве је боје таблица.

Неколико минута касније морао је сироти свештеник да и по трећи пут отвори врата. Био је то трећи ујак. Зар је дошао због исте ствари? Разуме се. Он је био најпромућурнији. Запитао је ко је написао и потписао посвету.

Сутрадан, први ујак устао је рано. Умивао се кад су приспела друга двојица.

— Ах! Брађо! — весело их поздрави. — Уђите да попијемо по шољу чаја.

— Какав чај сада? — нестрпљиво рече други ујак. — Прво да видимо ко ће добити опкладу, а после можемо да пијемо све што желимо.

— Добро! — сложи се први ујак и крете, не обрисавши лице и руке.

Тек што су изишли на улицу, први ујак им рече да стану.

— Зашто да се мучимо и идемо даље. Ја одлично видим и одавде.

И он управи поглед у правцу врата. Уствари, он није могао да види чак ни храм. Зар га је то задржало? Не!

— Изванредно добра таблица, — рече он гордо. — Видите ли шта на њој пише: „Врлина која траје хиљаду година!“ Хијероглиф „траје“ најлепше је написан. Какви дивни, сигурни потези!

— Ти заиста имаш добре очи, — рече други ујак. — Али, кад већ тако добро видиш, драги брате, молим те да ми кажеш какве је боје основа таблице, а какве слова.

Први ујак не беше у стању да одговори. „Каква сам ја будала, — помисли. — Заборавио сам да питам“.

— Слеп си за боје? — потсмешљиво ће други ујак. — Онда ћу ти ја рећи. Таблица је плава, а слова су златна. Ах, требало би да видиш како се златна боја јасно истиче од позадине.

— Твоје очи су боље од очију најстаријег брата. То је сигурно, — упаде трећи ујак. — Али, свак може да види те јасне боје кад сунце тако сија. Вештина је прочитати мала

писмена: посвету. Кладим се да ниједан од вас то не може.

Други ујак је занемео. Није му ни на памет пало да пита и за то.

— Хоћете ли да вам их ја прочитам? — запита трећи ујак тобож немарно. — Прво дође датум; написан је црвеном бојом. Испод њега стоји: „С поштовањем посвећује твој верни ученик тај и тај“. Сва друга слова су златна, а потпис је опет црвен. Ето вам! Ја видим боље од обојице. Одлучите који ће од вас да буде домаћин. Ја ручам бесплатно.

— Да уредимо то овако, — предложи први ујак. — Слажем се да је трећи брат заслужио ручак. Али, ко је први видео натпис „Врлина која траје хиљаду година“? Ја! Због тога и ја треба да добијем ручак. Други брат ће бити домаћин.

— Смешно! — повика други ујак. — Ја сам видео боје, а то је више но што си ти видео! Ти треба да нас частиш ручком. Али, да се не бисмо замерали један другом, ја ћу платити петину, а ти остало.

— Не! Нећу! — грмео је први ујак. — Захтевам бесплатан ручак.

Викали су све јаче и јаче. Замало да дође до туче. Ко их је спречио? Свештеник. Изишао је из храма да види ко то толико галами.

— Ево ко ће нам пресудити, — повикаше ујаци и сваки од њих трудио се да га се дочепа.

„Врлина која траје хиљаду година“ — то је натпис на новој таблици, зар не? — питао је први ујак.

— Тачно! — потврди свештеник.

— Таблица је плава, а слова су златна? — питао је други.

— Тачно!

— А ситна писмена су таква и таква? — наваљивао је трећи.

— Сасвим тачно!

— Онда добро. — рекоше моји ујаци. — Ви сте најпозванији да нам будете судија. Опкладили смо се у ручак. И ви ћете ручати с нама, без обзира ко ће платити ручак. Реците нам само: ко је добио а ко изгубио?

Свештеник их погледа и насмеја се.

— Примам ваш позив. Ко да плати? Трошак око ручка платићете заједнички. Јер, изгубили сте сва тројица.

— Шта?

Моји ујаци били су запрепашћени.

— Дођите ближе и погледајте — смејао се свештеник. — Дошли сте сувише рано. Таблица још није постављена.

Да ли ће Европа постати пустиња

У једном писму Хелмута Молткеа, у коме он прича о свом путу по Истоку 1840 године, налази се реченица: „Кад су једном запитали једног познатог енглеског инжењера због чега је, по његовом мишљењу, бог створио реке, он је одговорио: „Да хране канале“.

Вода бежи

Овакав искључиво „користољубив“ однос човечанства према рекама, изворима и подземним водама влада већ више од једног века. Вода, неопходан елеменат за све живо, која је у свом вечном кружењу увек стајала у човековој служби, почиње да „отказује послушност“ свом господару. Сто године технике и индустрије натерали су је да се стане повлачити све дубље у земљу, где је наше пумпе једва још могу досећи. Сто година регулације река приморали су површинске воде да с претераном брзином напуштају континенте и одлазе у мора. Вода је све више нестајала, тако да је данас има једва довољно. Ако се човечанство не врати паметнијем и природнијем схватању водопривреде, будуће генерације мораће да плаћају за чисту и свежу воду много више но што су плаћали наши преци у време кад се вода за пиће разносила сакама.

Готово све реке у Европи веома су загађене. Рајна код Келна сваког дана однесе низводно око 20.000 тона индустриских отпадака. Лајна код Хановера и Везер још су засићенији. Сматра се да за годину дана Рајна однесе у Северно Море 4,6 милиона тона прљавштине и муља. Кад би се ова количина морала превести сувим, била би потребна композиција од 230.000 теретних вагона. Лети многе европске реке потсећају на смрдљиве баруштине. Кроз лепе пејзаже Средње Франачке теку реке које толико заударају да чак ни стока неће да пије из њих воду.

Нема човека који би пристао да се окупа у кади у којој би се налазила вода помешана са четврт литра течности узете из градске канализације. Однос прљавштине према чистој води износио би у том случају 1:400. Међутим, у реци Елби тај однос износи 1:200. Само током једне године из швајцарске реке Аре било је извађено: 328 мртвих риба, 255 кунића, 27 паса, 142 мачке, 162 кокошке, 24 свиње, 11 телади и 3.475 коњских товара ђубрета. Такво је, отприлике, стање већине европских река.

670 пресахлих извора

Више од стотину година човек ради на томе да што је могућно брже спроведе реке до мора, да би се на тај начин заштитио од поплава и добио нове површине за обрађивање. Као последица тога, речна корита постају дубља, ниво подземне воде опада, а ливаде и шуме остају без воде. Од 1945 године до данас само у Шварцвалду је пресушило 670 извора. У Франачкој Јури, у Баварској и Франкенвалду читаве области остале су без воде, коју сада доносе у камионима-цистернама, често са велике даљине. У области чији водени токови нису регулисани, једној капи воде потребни су месеци пре но што стигне у долину и улије се у неку велику реку. Данас је за то потребно свега неколико дана, а понекад и часова. Снага регулисане реке много је већа и због тога се њено корито све више продубљује. Њен ниво и ниво подземних вода у њеној околини опада и ерозија почиње.

Стручњацима највише бриге задају подземне воде. У свим земљама с развијеном индустријом и интензивном пољопривредом њихов ниво опада са обеспокојавајућом брзином. Сматра се, например, да се у Калифорнији већ кроз 20 година више неће моћи доћи до подземне воде. То што су у тој земљи успели да пошестоструче принос воћњака, при чему су се трошиле и троше огромне количине воде, већ сад почиње да се свети.

Пред сличним проблемима налази се и Европа. Претеривање у регулисању река, исушивање мочвара, нестајање шума, ширење градова и све веће потребе индустрије са водом, загађеност река, а и загађивање подземних вода уљима која продиру кроз земљу — све то угрожава „водену базу“ нашег континента.

Досад су људи обраћали мало пажње промени климе, промени која је из године у годину све осетнија. Међутим, та промена има огроман значај кад се повеже с проблемом воде. Глечери „умиру“ и земља постаје топлија. Становници јужних области Гренланда поново су постали одгајивачи стоке; гранична линија шума у Канади помера се према северу; на Лабрадору се данас гаји купус. Научници из тога извлаче следећи закључак: ако се хладноћа повлачи на север, онда ће наша умерена зона, лагано али стално, постајати топлија и сувља. А све те промене имаће огроман утицај на привреду. „Планове за будућност већ сада треба правити“, — каже Алфред Карбе, из чије су књиге „Вода, благослов и опасност“ узети горњи подаци.

ХОМЕР МЕЂУ СЛИКАРИМА

Мршав, блед човек с тамним наочарима стајао је непомично иза кулиса Париске опере, не скидајући погледа са сцене. Играла је прима балерина. Као лептир лебдела је преко позорнице: сад би подигла руку изнад главе, сад би се превила у струку, сад би се подигла на прсте. Била је љупка, као цвет који се повија под дашком ветра, лака као перо које је захватио и понео поветарац.

Из ноћи у ноћ стајао је тако Едгар Дега, непомичан, као укопан на месту. Он није примећивао колико је балерина лепа, није чуо буран аплауз из сале. Његова пажња била је прикована за њене покрете: он је проучавао лепоту живог покрета.

Дега је носио тамне наочари да би мало олакшао својим очима. Ви . га је издавао. Управа опере дозволила му је да се слободно креће по читавој „кући", да залази у гардеробе и иза сцене јер су „балетске слике" овог човека који је губио вид биле најлепше и најстварније слике у овом жанру.

Мајка му је била Креолка из Њу Орлеанса. Његов отац, имућан Француз, желео је да му син постане адвокат. Али, видећи синовљеву наклоност према сликарству, допустио му је да напусти права и да се упише на уметничку академију.

Ускоро се млади Дега истакао као сликар сјајних портрета. Могао је као портретиста да стекне огромно богатство, али њега је мамила лепота живих покрета. Почео је да одлази на трке, где је без даха пратио пропињање и трк расних коња.

Дега је, као и сви његови савременици, одлазио понекад на балетске претставе, али у почетку само као обичан гледалац. Кад се већ приближио четрдесетој години пало му је једном на ум да завир. и иза сцене. Отада, па за наредних двадесет година, балет је заузимао најважније место у његовом животу. Пре подне је присуствовао пробама и гледао играчице док су понављале своје покрете, усавршавале кораке. Проучавао је њихове безброј пута понављане скокове и окрете, начин на који су забацивале рамена, пропињале се на прсте, изводиле пируете. Посматрао их је и ван сцене: како се љупко сагињу да би причврстиле свилене траке на ципелама и какве покрете чине при намештању укосница.

Дега је ретко правио скице на лицу места. Памтио је само детаље, хиљаде детаља једног покрета. Често је у свом студију цртао са модела, али је сликао само из сећања.

У четрдесетој години Дега се веома узнемирио због свог све слабијег вида. Брижљиво је чувао очи, штитио их од хладноће и јаке светлости. Ограничио је читање на најважније чланке у новинама. Али, вид му је стално слабио. Осећао је да му није остало још много времена и да мора што више да наслика пре но што се тама потпуно склопи око њега. Престајао је да се виђа с пријатељима, затворио се у свој атеље, који је напуштао само за време балетске сезоне, забранивши свима да га узнемиравају. И у тој трци с временом рађале су се слике, нова увек сјајнија од оне тек завршене. Тако је настала не само нова серија „балетских слика", већ и читав низ сцена са тркалишта, слике париских модискиња, праља, пеглерки, купачица.

Али, судбина је била немилосрдна. Дошло је време кад Дега више није видео траг крејона на хартији. У тим страшним тренуцима сазнања да је вид изгубљен, Дега се баца на скулптуру, на којој се понекад огледао у почетку своје уметничке каријере. Врхови прстију заменили су очи; фигуре коња, играчица и купачица израђене од глине били су његов последњи прилог лепоти живог покрета. Данас, изливене у бронзи, те фигуре се чувају у музејима широм света. Многи љубитељи уметности чак сматрају те скулптуре његовим највишим дометом.

И док се мрак све више згушњавао око уметника,, његови радови постизали су све већу славу. Скупљачи уметничких дела отимали су се за његове слике. Једно његово платно, слика балерине, које је он раније продао, било је препродано за десетоструко већу цену. Кад су га упитали шта он о томе мисли, Дега је одговорио:

— Осећам се као коњ који је однео прву награду, а примио само своју уобичајену порцију зоби.

Лекари су се успротивили пустињачком начину живота слепог уметника. Слушајући њихов савет да што више буде на ваздуху и да се више креће, Дега је своје последње дане проводио у дугачким шетњама париским улицама. Мршави старац, мало повијених леђа и с тамним наочарима, који је куцкао својим штапом да би „опипао" пут под ногама, био је познат свим Парижанима. Једни су га упоређивали са Лиром, краљем који је изгубио све што је волео. Друге је потсећао на највећег песника старе Грчке, слепог Хомера. Но, сви су се дивили његовој уметности и храбрости и сви су зажалили кад су једног дана, 1917 године, сазнали да он никад више неће изићи у своју уобичајену шетњу улицама.

У ПОДНОЖЈУ КРОВА СВЕТА

Тибет је једна од најнеобичнијих земаља у Азији. У његовом главном граду Ласи, на једној усамљеној узвишици, налази се висока и раскошна грађевина Потала, где живи верски и световни поглавар Тибета, далај лама. Иначе, ниједна друга зграда у Ласи не може да има више од два спрата, јер нико не сме да буде на већој висини од далај ламине носиљке, која се креће на челу поворке приликом великих свечаности.

Испод Потале, у једној огромној дворани издубљеној у стени, до које се стиже после десет минута хода кроз подземне лавиринте, налазе се изванредно очуване мумије 98 истакнутих првосвештеника и верских поглавара Тибета, од којих су неке старе 1500 година. Сви су они поређани у круг и седе, оборене главе, на златним престолима. Ови свештеници су једини Тибетанци чија се тела чувају после смрти. Пошто у Тибету нема земље да би се људи могли сахранити, нити довољно дрва да би се њихови лешеви могли спалити, тела умрлих бацају се с хималајских литица, где постају плен орлова и других грабљивица.

Од „дворане инкарнације", где се чувају мумије првосвештеника, дуг подземни ходник води до једне још пространије пећине, настале за време вулканских катаклизми у далекој прошлости. У овој пећини налази се златан кип Буде и једна кућа у којој леже мумије двојице лама и једне жене, покривене танким слојем злата. Ове мумије долазе у ред најстаријих у Тибету. Пећина је пуна златоносних жица и златних руда, али вера брани Тибетанцима да добијају злато из подземних рудника. У Тибету се злато сме вадити само из река.

Народно јело Тибета је цампа, нека врста каше од прженог овса помешаног с маслом јака. У овој чудној земљи врло је тешко набавити месо, јер будистичка вера забрањује да се убијају животиње. Ако неки Тибетанац ипак зажели да за неку свечаност печењем почасти своје госте, он мора данима да лута тражећи свеже лешеве дивокоза и других животиња које су пале с литице или настрадале каквим другим случајем. Иначе, највећа посластица у Тибету је салата од цвећа рододендрона, које се бере у подножју Хималаја.

Пуштање змајева може се назвати правим народним спортом у Тибету. Од најранијег детињства сваки Тибетанац има по неколико змајева различите величине и облика и игра се њима кад год има времена. Стрпљивији дечаци праве змајеве-једрилице, који се у судару с повољном ваздушном струјом дижу по неколико метара увис и тако лете извесно време. У Тибету постоје и професионални играчи змајева, који на свечаностима и вашарима показују своју вештину. Гађање луком и стрелом је такође омиљен спорт, коме се Тибетанци обучавају од детињства. Најзад, деца у овој земљи врло рано науче да јашу на малим коњима, понијима.

ПАНГОЛИН ЧУДНА ЖИВОТИЊА

Један индиски скупљач животиња, који на свом имању има читав мали зоолошки врт, успео је да набави и један примерак панголина, чудне животиње покривене крљуштима. Ево шта он каже о томе.

Једно јутро пробудише ме моји људи и саопштише ми да је неки номад сишао с планина и да носи чудну животињу. И заиста, она као да је потицала из преисториских времена. Горњи део тела био јој је покривен крљуштима мркосиве боје, правилно распоређеним, док је доња половина била мека и боје меса, отприлике као људски длан. Кад сам је касније измерио, видео сам да је дуга 70 сантиметара, од чега је око половина отпадала на тело, а остатак на главу и реп.

У неким крајевима Индије ову животињу зову салак, мада је познатија као панголин, То је, уствари, нека врста мравоједа, као што су то армадило и амерички мравојед. Постоје две врсте: индиски панголин, који живи у равницама јужно од Хималаја, и кинески панголин, на умереним висинама Хималаја, Примерак који је био преда мном спадао је у врсту кинеских панголина.

Упитао сам старог номада шта мисли да уради са овом животињом. На мој ужас, он ми је испричао да ће сачекати да она угине од глади, да би од ње направио „велики лек", који треба да га излечи од свих болести од којих пати.

Није ми било непознато сујеверје ових планинаца, који таквим и сличним „лековима" покушавају да лече најразличитије болести.

Нисам хтео да губим време убеђујући старца да га панголин неће излечити, већ сам га упитао од чега пати. Испоставило се да пати од старости и слабе исхране. Не много велика сума новца учинила је да ми препусти панголина и да, задовољан, оде у сеоску кафану. Тако сам ову животињу спасао жалосне судбине која ју је очекивала.

Крљушти које су покривале новог члана моје збирке животиња састојале су се од слепљених длака. Оне су му штитиле главу, леђа, реп и спољну страну ногу. Избројао сам 18 редова оваквих крљушти на телу, 10 редова мањих крљушти на глави, а пуна 22 реда на репу. На трбуху су му расле малобројне чекињасте длаке. У природи се храни мравима и термитима, које лови својим лепљивим језиком ваљкастог облика, зашиљеним на врху. Овај језик он избацује на дужину од двадесетак сантиметара, Мој панголин волео је да пије млеко и испразнио би пуну чинију пре но што трепнеш.

Канџе на ногама — две дуже и једна краћа — идеалне су оруђе за копање. Панголин је у стању да се укопа и да нестане под земљом за невероватно кратко време. Кад хода, канџе се повију и образују врло чврсто стопало. Очи и уши су му мале, тако да слабо види и чује, али му је зато чуло мириса веома развијено, те он уз помоћ њега тражи храну. Креће се споро и уз стално њушкање. Понекад се пропне на задње ноге, да би боље осмотрио околину. Мој панголин умео је да се пуже по дрвећу. Ово је чинио с великом лакоћом, помажући се притом канџама и репом. Сазнао сам да неке афричке врсте мравоједа живе искључиво од мрава и термита које налазе на дрвећу.

Кад је нападнут или кад спава, панголин се склупча. Глава му се тада налази између предњих ногу и покривена је репом. У том положају он је потпуно заштићен, утолико пре што се крљушти тада исправе и својим оштрим ивицама одбијају нападача. Иначе, он понекад седи на задњим ногама и репу, као кенгур, док предње ноге прекрсти. Кад је раздражен, гласно шишти и то је једини глас који даје од себе.

Верује се да панголин није тако ретка животиња као што се обично сматра. Пре ће бити да њега, као искључиво ноћну животињу, човек само ретко сретне. Дању се скрива у пукотинама стена и у јазбинама које сам ископа.

✲

Панголин (од малајске речи panggoling) је врста безубог сисара који живи у Азији и Африци. По мишљењу неких научника, панголин је далеки сродник јужноамеричког мравоједа. Панголини су прилично велики, тело им је водоравно, појављују се ноћу, пужу се уз дрвеће, а хране се инсектима.

ПОДЗЕМНО ДРВЕЋЕ

Једно јабуково и три поморанџина дрвета расту на око 900 метара испод земљине површине, у Силваниту, канадском руднику злата, Рудари су засадили ово дрвеће пре десет година у дрвеним бурадима. Једна јака електрична сијалица "замењује" сунчеве зраке. Рудари редовно заливају дрвеће и „хране" га потребним витаминима. На дрвећу стално избија ново лишће, а старо опада, без обзира на годишње доба. Али, оно још никад није процветало или донело плод.

УМЕСТО ПРЕДАВАЊА — ФИЛМ

Управа универзитета у Висконсину, у САД, нашла је оригиналан начин да надокнади недостатак добрих професора за физику. Наиме, предавања из физике за читаву школску годину снимљена су на филмску траку у боји. Овај звучни филм траје укупно 81 час, а подељен је на лекције од по пола часа. Дужина читавог филма износи 48.000 метара. Међутим, приликом снимања утрошено је укупно 150.000 метара филмске пантљике.

„Клуб преживелих“

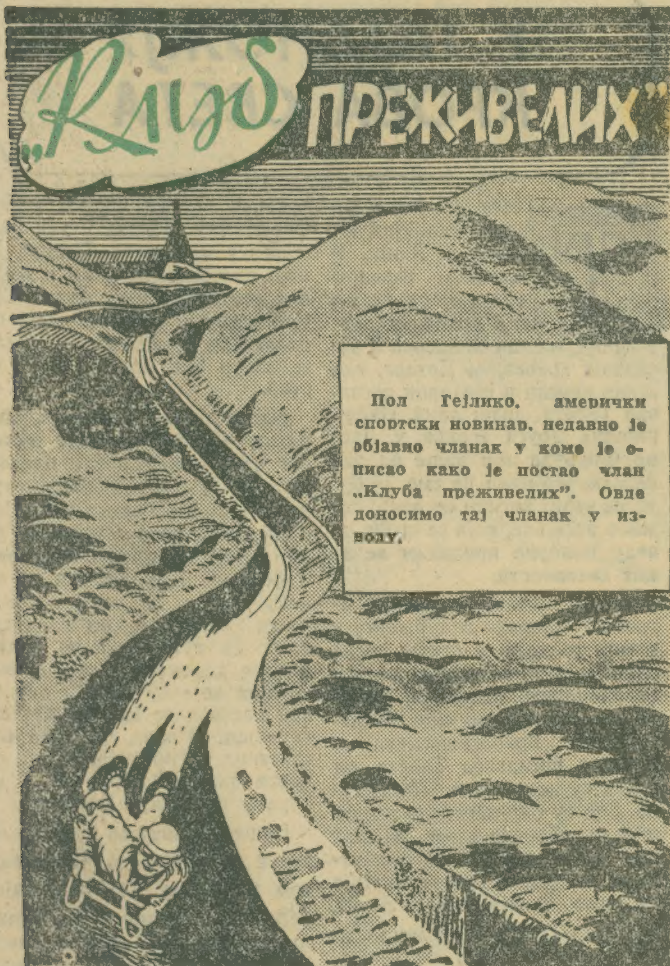

Педесет девет ми је година и, уместо да се као моји паметнији вршњаци грејем зими крај ватре, у топлим собнимципелама и са ћебетом око крста, ја сам активни тркач Кресте на Алпима. Као што вам је можда познато, тамо се сваке године одржавају најбрже и најопасније трке на санкама. Недалеко од Сен Морица, чувеног спортског центра у Швајцарској, постоји и једна необична стаза за санкање. Кад звук великог звона одјекне кроз прозирни ваздух, чија температура зими износи 20 степени испод нуле, на одређеном месту скупља се тридесетак необично одевених људи да би учествовали у вратоломној трци.

Стигао си у прави час

Креста је стаза за санкање, дуга 1200 метара, просечена у самом леду, са дванаест врло опасних окука. Разлика у висини између почетка и краја стазе износи 153 метра. На једном месту вожња достиже лудачку брзину, тако да се за људе који у њој учествују може слободно рећи да су сумануги. Па ипак, и ја припадам њиховом друштву.

Једног дана, срео сам у Сен Морицу неке своје старе пријатеље. Знајући ме као давнашњег спортског новинара и сећајући се да сам једном приликом био партнер на рингу самом Џеку Демсеју, повикали су:

— Стигао си у прави час да се опробаш у овом спорту! Ђовани, брзо нађи опрему за санкање нашем пријатељу! Кад си имао срце да се супротставиш једном Демсеју...

Да, али су заборавили да сам тада имао 25, а не 59 година!

Погледао сам око себе и видео да се међу тркачима налази врло разнородан свет: пилоти авиона на млазни погон, швајцарски и италијански радници, неколико енглеских лордова, један пиљар из Сен Морица, један посластичар. Сви су они били чланови „Клуба преживелих“.

Сутрадан смо се сви нашли на старту. С нашим шлемовима, штитовима против сунца и подбрадницима, изгледали смо као смешни средњовековни витезови. Одећа нам је била постављена крзном, нарочито на лактовима и коленима. Наше челичне рукавице имале су на спољној страни металне штитнике, ради чувања зглобова у случају евентуалног пада. На прсима смо носили јастуче пуњено ситно резаним каучуком, да бисмо се заштитили од убиственог притиска.

Кад је дошао ред на мене, легао сам потрбушке на челичне саонице. Преда мном се пружала стаза у виду леденог ходника. Била је широка 1,80 метар и налазила се између два бочна зида висока по 50 сантиметара, који су на опасним кривинама достизали и већу висину.

— Само стружи! — говорили су ми пријатељи.

И ја сам зарио у лед свих десет клинаца који су штрчали са мојих пенцета.

— Стално стружи и добро се приљуби уз свој скелетон! — саветовали су ми.

Скелетон је назив за ову врсту спортских саоница, али та реч, потсећајући на костур, није звучала нимало охрабрујуће, поготову у овом тренутку.

Најзад је одјекнуло звоно

Најзад је одјекнуло звоно. Дрвена препрека је склоњена, неко ме је гурнуо и лагано сам почео да клизим. Већ после неколико метара, ја и 135 килограма мојих саоница јурили смо великом брзином. Ледени бедеми који су, блистајући се, пролетали с лева и с десна личили су ми на муње.

— Стружи! Стружи!

Ношени ветром, гласови хора добронамерних саветодаваца све слабије су продирали под мој шлем. Снажно сам стругао, али то није могло да успори жестоку брзину саоница. Преда мном се оцртао завијутак усечен у висок ледени зид. То је била чувена Рампа, иза које је вијугало корито глечерског поточића. Нагнуо сам саонице и успео се уза зид таман толико да угледам страшну провалију која ме је чекала с оне стране. Кривина се протезала у облику слова S. Слетео сам с једне падине, да бих се устремио на супротну окуку, на којој већина почетника доживи катастрофу. Они који прелете преко зида па ипак остану у животу, постају чланови „Клуба преживелих“.

Кад сам угледао понор, паника је већ била почела да ме обузима. Стругао сам из све снаге шиљцима на ципелама, али ко би могао да задржи овај челични метеор! Наједном — али ме не питајте како! — нашао сам се на трећој окуци у облику слова S, а из ње сам излетео у правој линији као топовско ђуле.

Уствари, било ми је немогућно да управљам својим скелетоном. Отскакао сам од ледених неравнина, а попречна челична шипка сваки час ме је ударала у стомак.

Пред собом сам назрео силуету једног железничког моста и једног пута. Мене је писта водила испод моста. Таман сам помислио да ћу разлупати главу о стуб, кад ме кривина одведе испод његовог гвозденог лука, а потом преко дна корита од леда, на чијим су се странама уздизали ледени зидови. Са свих страна ме је окруживало море светлуцавог, плавичастог леда, а по лицу ме је шибао ветар, тако јак да би могао да однесе чак и рогове с бикове главе.

Устао је и млатара рукама

Баш у том часу писта се нагло спустила у један пролом, где саонице достижу највећу брзину. Био сам само једно ништавно тане које лети кроз ледену пустош. Моје спуштање постајало је све брже и мени се чинило да саонице више не додирују тло.

Наједном, као да ме је нешто снажно ударило с десне стране и ја осетих неподношљив притисак. Учини ми се да се пењем к небу, изван белог пакла. Возио сам се право у небеско плаветнило, док су санке успоравале брзину. Зар ћу заиста остати жив?

Најзад, једва дишући, постао сам свестан да лежим непокретан на санкама које стоје на снегу. Моји прсти и даље су грчевито стезали челичне шипке, док се из звучника чуо нечији глас који је изговорио моје име и саопштио резултат: 800 метара за непуних 90 секунди.

Постигнутим резултатом нисам био задовољан. Гром и пакао, — помислио сам — шта сам радио толико времена на тако краткој стази!

Другом приликом прешао сам исто растојање за 11 секунди мање. А трећи пут — постао сам члан „Клуба преживелих“.

Било је то овако. Јурио сам огромном брзином. Јасно сам видео да идем у сусрет несрећи, али сам био немоћан да је спречим. Лежећи сувише напред на саоницама, муњевитом брзином сам се пео уз падину једне окуке. Јурио сам, јурио и... догодило се оно што је било неминовно: скелетон ми се отео из загрљаја, снажан ударац ми је пресекао дах, а затим су уследили ударци у лакат и у колено. На моју велику срећу, снег на врху ове кривине био је дебео више од једног метра и ја сам главачке улетео у њ, пробивши тунел дуг осам метара. Из даљине сам чуо звоно како објављује да се на писти догодио несрећан случај, али сам био сувише ошамућен да бих помислио да оно звони у моју почаст.

Устао сам и стао да млатарам рукама. Тада се из звучника зачуло:

— Устао је и млатара рукама! Изгледа да није повређен!

— Па то је о мени! — помислио сам. — Значи да сам жив!

И тако сам постао члан „Клуба преживелих“.

ПОДМОРНИЦА С ПЕДАЛИМА

У Америци се гради подморница која ће бити дуга само 43,6 метра, широка 56 сантиметара, а висока 106. Њена укупна тежина износиће 176 килограма.

Ова минијатурна подморница служиће за испитивање морских дубина. Она ће носити свега једног човека и мали товар, или два човека без икаквог другог оптерећења. Има алуминијумске пропелере, које ће покретати електрични мотор тежак седам килограма. Труп јој је направљен од пластичног стакленог влакна, а у унутрашњости се налази нарочити баласт ради што боље стабилности у току пловидбе. На горњој страни су две пластичне куполе с прозорима, кроз које "посада" може да гледа у морским дубинама.

Што је најчудније, ова подморница има и ножне педале, како би човек, у случају квара мотора, могао да их окреће као на бициклу, брзином од око осам километара на час.

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ...

ЗАКОНОМ ЗАШТИЋЕН

У луци Хокијанга, на Новом Зеланду, често се може видети један делфин који се слободно приближава самој обали. Његова највећа забава састоји се у томе да се игра празним боцама које пливају по мору. Одлуком новозеландских власти, донетом марта 1956, овај делфин стављен је под нарочиту заштиту. Овај „законом заштићени“ делфин има и своје име: становници Хокијанга назвали су га Опо Џорџ.

РИБА СПАСЛА БРОД

У близини Валпараиза, у Чилеу, једрењак „Александер Јутс“ налетео је на један оштар подводни гребен, који је начинио рупу на његовом дну. Брод је

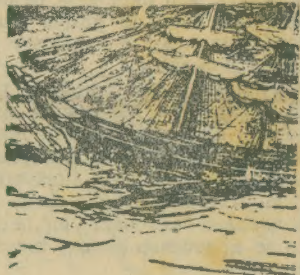

почео нагло да тоне и сви напори морнара да зауставе продирање воде нису ништа помогли. У критичном часу вода је, изненада, престала да надире, и то због тога што се једна велика риба заглавила у отвор. Захваљујући њој, били су спасени и једрењак и његова посада.

НЕОБИЧАН ПЛИВАЧ

Џони, пас Норвежанина Осмунда Гундерсона, који је угинуо 1938 године, умео је да плива и на леђима.

НАЈСВИРЕПИЈИ ОТАЦ У ИСТОРИЈИ

Краљ Цејлона Мафа Пуртапа наредио је да се погуби његов рођени син, и то због тога што није устао у краљевом присуству.

Губљени принц имао је свега осам месеци и кад је краљ наишао он је седео на крилу своје мајке.

Волт Дизни

ДУШКО ДУГОУШКО

И ДРУГИ ДОБРИ И РЂАВИ СТАНОВНИЦИ ЊЕГОВЕ ВАРОШИЦЕ И ОКОЛИНЕ

Са свих страна

ПЕТНАЕСТ КИЛОМЕТАРА ПОД ЗЕМЉОМ

Доктор Френк Естабрук, из САД, предлаже да се у оквиру Међународне геофизичке године предузме испитивање Земљиног језгра помоћу бушотине дубоке 15 километара. Он сматра да ће се једино на тај начин добити непосредни подаци о Земљином магнетском пољу, о унутрашњој температури, о притиску, о густини стена итд.

Највећу препреку овом подухвату претставља новац који треба да се уложи. Наиме, бушење једног таквог „тунела", који би имао свега 30 сантиметара у пречнику, стајало би преко милијарду динара. Но, у предлогу Френка Естабрука постоји и врло занимљива напомена да би се том приликом свакако дошло до знатне количине дијаманата, који се, као што се зна, стварају у слојевима гранита, под одређеним притиском и на одређеној температури.

* * *

ДЕЧАК ИЗНЕНАДИО НАУЧНИКЕ

Седамнаестогодишњи Џими Блекмонд, из града Чарлоте, у Северној Каролини, конструисао је ракету с реактивним мотором за коју су познати амерички стручњаци дали следеће мишљење: „Ракета није савршена, али у њој су самоучки решени проблеми на чије је решење наука чекала неколико година". Немајући никаквог додира са стручњацима, Џими Блекмонд је долазио до решења на основу свог скромног знања из механике и напорним размишљањем. Да би му одали признање за труд и успех, а и да би потстрекли омладину уопште, две америчке фирме наградиле су младог конструктора са хиљаду долара, а надлежни су га обавестили да ће за све време студија примати државну стипендију.

* * *

КАД БИ СЕ ДАНАС ПОЈАВИЛИ...

Познати антрополог са Харвардског универзитета, недавно преминули доктор Хутон, сматрао је да се наш далеки предак, пекински човек, по изгледу није много разликовао од нас, као што то често мислимо. Кад би се пекински човек — говорио је др Хутон — данас појавио на улици, у савременом оделу, он не би много одударао од осталих пролазника. Један други антрополог, Густав Далстрон, хтео је да провери Хутоново тврђење, па је нацртао четири човека различите антрополошке „старости" и „обукао" их је у вечерње одело. При дну се налазио цртеж Питекантропа, који је живео на Јави пре 700.000 година, изнад њега је пекиншки Синантроп из исте епохе, над њим је Неандерталски човек, који је живео пре 50.000 година, и најзад, под истим цилиндром, налази се Кромањонски човек од пре 20.000 година. Заиста, кад их погледамо, можемо да кажемо само толико да сви они имају необичне главе и ништа више.

* * *

ИНСТИТУТ ЗА ИЗУЧАВАЊЕ РАДА МОЗГА

Близу Каракаса, у Венецуели, зида се велики „Институт за неурологију", први ове врсте у Јужној Америци и један од највећих у свету. Постоји намера да се од њега начини међународни центар за студије и научна истраживања.

Двадесет главних зграда већ је подигнуто, на шта је Влада Венецуеле утрошила више од две милијарде динара. Да се овај град науке заврши потребно је још око 20 милијарди, које ће бити исплаћене из буџета прихода од петролеја. Једно одељење овог института бавиће се искључиво изучавањем тропских вируса који нападају човеков нервни систем. Једна лабораторија биће снабдевена нуклеарним реактором, а све зграде имаће најсавршеније уређаје савремене технике.

Да ли знате?

ТЕЛЕВИЗИСКА ГЛАВОБОЉА

Овим именом названа је главобоља од које пате претерани љубитељи телевизије. Међу њима, како стоји у извештају једне британске здравствене установе, највише је деце од 5 до 16 година. Прегледима на очним клиникама утврђено је да од 500.000 школске деце која се жале на слабљење вида и сталну главобољу највећи број њих по неколико часова дневно проводи испред телевизиског апарата, и то седећи на поду, а гледање из тог неравног положаја веома је штетно за очи. Очни лекари утврдили су и то да стално гледање телевизиских слика изазива кратковидост. Стога они препоручују гледаоцима да седе најмање на два метра од апарата и да им поглед буде управљен право у телевизиско платно. Осим тога, потребна је слаба светлост са стране, да би се избегли јаки светлосни контрасти, што такође може да буде веома опасно за очи.

ХИЉАДУ ГОДИНА НЕПРЕКИДНО...

Нови часовник на градској већници у Копенхагену има десет цифарника, који показују дане, недеље и месеце — и по јулијанском и по грегоријанском календару — затим кретање планета, звезда и Месеца, као и излазак и залазак Сунца. Овај часовник конструисао је један дански часовничар који је иначе астроном-аматер. На њему је радио пуних 30 година. Кажу да ће часовник моћи да ради хиљаду година без прекида.

ЈУБИЛЕЈ АТОМСКЕ МЕДИЦИНЕ

Навршило се двадесет година откако је настала атомска медицина. Крајем децембра 1936, једна 28-годишња жена, оболела од хроничне леукемије, добила је радиоактивни фосфор 32. То је било први пут у историји медицине да су употребљени радиоизотопи као лек. Човек који је то учинио, др Џон Лоренц, због тога је, 1939 године, добио Нобелову награду. Занимљиво је да радиоактивни фосфор ни онда није био лек, нити је то данас, али се већ двадесет година употребљава да би се болеснику продужио живот и болест учинила што сношљивијом. Данас постоје и многи други, још успешнији, радиоизотопи.

ЋУДИ ПРИРОДЕ

Изгледа да постоји неки природни „закон" по коме се слаба бића множе много брже од јаких. Например, зец се коти три пута годишње, имајући увек од три до шест младих. Напротив, велики црни медвед тек сваке друге године донесе на свет једно до два младунчета. Да би зечеви и друга ситна дивљач могли да опстану као раса, морају се брже множити, јер их уништавају јаче животиње. Један зец служи као један оброк одраслом медведу, дивљој мачки или неком другом месождеру. Вероватно да од свих животиња највише страда пољски миш и зато се он коти такорећи непрекидно, дајући наједном по четири до десет младих. Један миш држан у кавезу окотио се равно седамнаест пута у току године, а за то време су већ и његови младунци почели да се множе. На тај начин одржава се равнотежа у природи.

Ово се још јасније запажа код риба и других водених животиња. Острига избаци од 15 до 114 милиона јаја само при једном бацању икре, јер се свако јаје не оплоди. Бактерије се множе на тај начин што се под повољним условима у току двадесет минута свака појединa дели на две. Кад би се увек размножавале овом брзином и кад не би биле уништаване, бактерије које се налазе само у једној чаши млека за пет дана би нарасле у куглу већу од саме наше планете.

ХАКАРА

Хакара је врста романсе која се пева, а значи и мелодију за једну такву романсу, као и плес који се изводи по таквој мелодији.

РИБЕ У ПЛАСТИЧНОМ ОМОТУ

За транспорт тропских риба са успехом је употребљена амбалажа од пластичне материје. У један део таквог суда стави се морска вода, а у други део кисеоник. На овај начин риба може да проведе неколико дана потпуно нормално. Ако се још води дода извесна хемикалија која умирује рибу, те се мање креће, она на тај начин сачува енергију и може да издржи дужи пут.

ИЗДРЖЉИВОСТ МУВА

Према испитивању једног професора универзитета из Илиноиса, домаћа мува је у стању да издржи десет дана без воде. За све ово време она је редовно узимала храну, као што је сув шећер и слично. Досад се сматрало да мува не може живети без воде дуже од 48 часова.

„ЉУДИ КОЈИ ЈЕДУ ПЛАНИНСКЕ ОВЦЕ"

Према археолошким налазима — остацима костију јелена и медведа — у планинским деловима Северне Америке, изгледа да су још пре више од хиљаду година овај континент насељавала племена која су се бавила ловом. Кад су први Европљани дошли у Америку, тамо су живели Индијанци из племена Шошони, што на њиховом језику значи „људи који једу планинске овце". Потомци ових Индијанаца живе сада у Ајдаху и Орегону.

ДРВАРСКО ОРУЂЕ

Дрварско оруђе је алат који употребљавају шумски радници. Тако за обарање дрвета они имају секиру, клин и тестеру. За чишћење дебла од грања служи им секира, а за цепање клин, маљ и вагаче. За тесање употребљавају брадвиљ или планкачу (тешка два до четири килограма, на дугачком држаљу), затим брадву (шварбу) с кратким држаљем, маљу и тесло.

Јесте ли већ чули да...

... највећи гудачки инструмент зове се октобас, а личи на огроман контрабас. Висок је четири метра. Утврђен је за нарочито постоље, а крај њега се налази мала платформа на којој стоји човек с гудалом. Свирање на њему веома је тешко, па је због тога овај инструмент престао да се употребљава. Сада се чува у музеју Конзерваторијума у Паризу.

... кад је Колумбо донео из Америке паприку, сматрало се да је то једна врста бибера. Због тога је и добила такво име, јер реч „паприка", уствари је словенски деминутив за грчку реч „пепери", која значи „бибер".

... Сингидунум, — старо име Београда, није латинска, већ келтска реч.

... први бал у Београду одржан је 28 јануара (по старом) 1837 године.

... стари Келти били су толико уверени у живот после смрти да су давали зајмове с роком плаћања на другом свету.

... један од Јупитерових сателита, други по реду, носи име Европа. Исто се тако зове и једна мала планета у нашем сунчаном систему коју је открио, 1858 године, астроном Голдшмит.

... године 1903 дувала је у Банату тако јака кошава да је песком који је носила затрпала пругу Алибунар — Владимировци. Слој песка био је дебео пола метра

... Јохан Балхорн, штампар и издавач књига који је, у XVI веку, живео у Либеку, имао је обичај да „поправља" рукописе који су му давани на штампање и да их онда штампа с тим погрешним поправкама. Сем тога, он је често додавао рукописима понешто свога да би „књига испала боља". Због тога се и данас за онога који жели да нешто поправи, а уствари поквари, каже да балхорнизира.

Дедине вештине

ЗАГОНЕТНЕ ПОСЕТНИЦЕ

З БЕГАР
Д О САВИН
А. Л. БАКУЊА
И. ТОМСКИ
Ш. НИКИЋ

Ево неколико загонетних посетница. Ако слова из имена и презимена разместите другачије, добићете и име места у којима станују сопственици ових посетница.

(Загреб, Нови Сад, Бања Лука, Имотски, Никшић)

ТЕЖАК ЗАДАТАК

Можете ли да поређате ових петнаест књига на све могућне начине? Варате се ако мислите да можете. Јер, под претпоставком да вам за сваку промену треба један минут, овај посао трајао би не мање од 2.487.996 година!

ДАШТО МИ ТИ ДАШТО

1) Летуница лијеће
свако јутро и вече.
Петина је ћерају,
а петина чекају?

2) Летну цура кривоврата,
носи ђердан око врата,
на рилицу марамицу?

3) Лакомо прасе
над грмом пасе,
Дан и ноћ тиче,
а грм не миче?

(1) Кад се тка; 2) ћуран кад се накострешi; 3) нос над брцима)

ДЕСЕТ ИМЕНИЦА ОД ПЕТ СЛОВА

Можете ли да набројите десет именица од пет слова, али тако да се прва два слова понављају, а пето да је различито (например: ду-ду-к)

Да бисмо вам донекле помогли, ми ћемо вам дати значења тих десет именица. Ево их:

1) домаћа животиња; 2) франачки владар; 3) део ноге код неких животиња; 4) рудник у Југославији; 5) од њега се прави чоколада; 6) и тако се зове рода; 7) дуван; 8) град у Србији; 9) служи за намамљивање; 10) велики руски писац.

Да ли сте бар сад у стању да побројите те именице?

(1) кокош; 2) Пипин; 3) папак; 4) Какањ; 5) какао; 6) лелек; 7) тутун; 8) Чачак; 9) мамац; 10) Гогољ).

ЈЕДНО КРАТКО ПИТАЊЕ

Одговорите брзо: колико имам година кад сам пре 24 године имао две трећине својих садашњих година?

(Одговор: 72 године).

ЧАРОБНЕ ТАЧКИЦЕ

Ако сва поља која су обележена тачкицама зацрните оловком, добићете један занимљив цртеж. Покушајте, па ћете видети шта тај цртеж претставља.

Укрштене речи

ВОДОРАВНО: 1) несугласица; 5) указ (турски); 7) натријум карбонат; 8) плод храста; 10) врста морске рибе; 12) хемиски знак за молибден; 13) град у Саудиској Арабији; 15) место у Србији; 17) аутор „Божанствене комедије"; 19) неодевен; 21) канцеларија; 22) интерес на уложени новац; 24) масна наслага код извесних животиња; 25) отац (слов.) 27) врста жита; 29) мера за површину; 30) знак за обележавање тонова; 32) ознака за непознато лице; 34) обртно тело код машина; 36) нота повишена за пола тона; 38) варош у Узбекистану; 39) горостаси, дивови; 41) лева притока Драве;

УСПРАВНО: 1) прост број; 2) један предак; 3) јединица за мерење електричног отпора; 4) врста жита; 5) самостално мало утврђење (фр.) 6) град у Француској; 7) грчка лука у Јегејском Мору; 9) личност из једне Шекспирове драме; 11) залив у Црвеном Мору; 14) страно женско име; 16) један метал; 18) врста менице; 20) енглеска мера за течност и жито; 23) планина у Далмацији; 24) веза; 26) врста папагаја; 28) мушко име; 31) престоница једне нама суседне државе; 33) танак конац, влакно; 35) показна заменица; 37) риба из групе кечига; 40) хемиски знак за тулијум.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) тава; 5) Табори; 7) шева; 8) Ака, 10) Анока; 12) ат; 13) Рума; 15) он; 17) серак; 19) Рем; 21) беда; 22) павана; 24) нага; 25) Ана; 27 алоја; 29) ас; 30) Нана; 32) ик; 34) ратар; 36) рум; 38) Ница; 39) Парана; 41) саса.

УСПРАВНО: 1) Тавор; 2) абакус; 3) во; 4) Ара; 5) тен; 6) Ика; 7) Шатор; 9) Атика; 11 амеба; 14) арена; 16) Непал; 18) Адана; 20) Магон; 23) вајар; 24) Намир; 26) асура; 28) ананас; 31) Атина; 33) куп; 35) Аца; 37) Мас; 40) Ра.

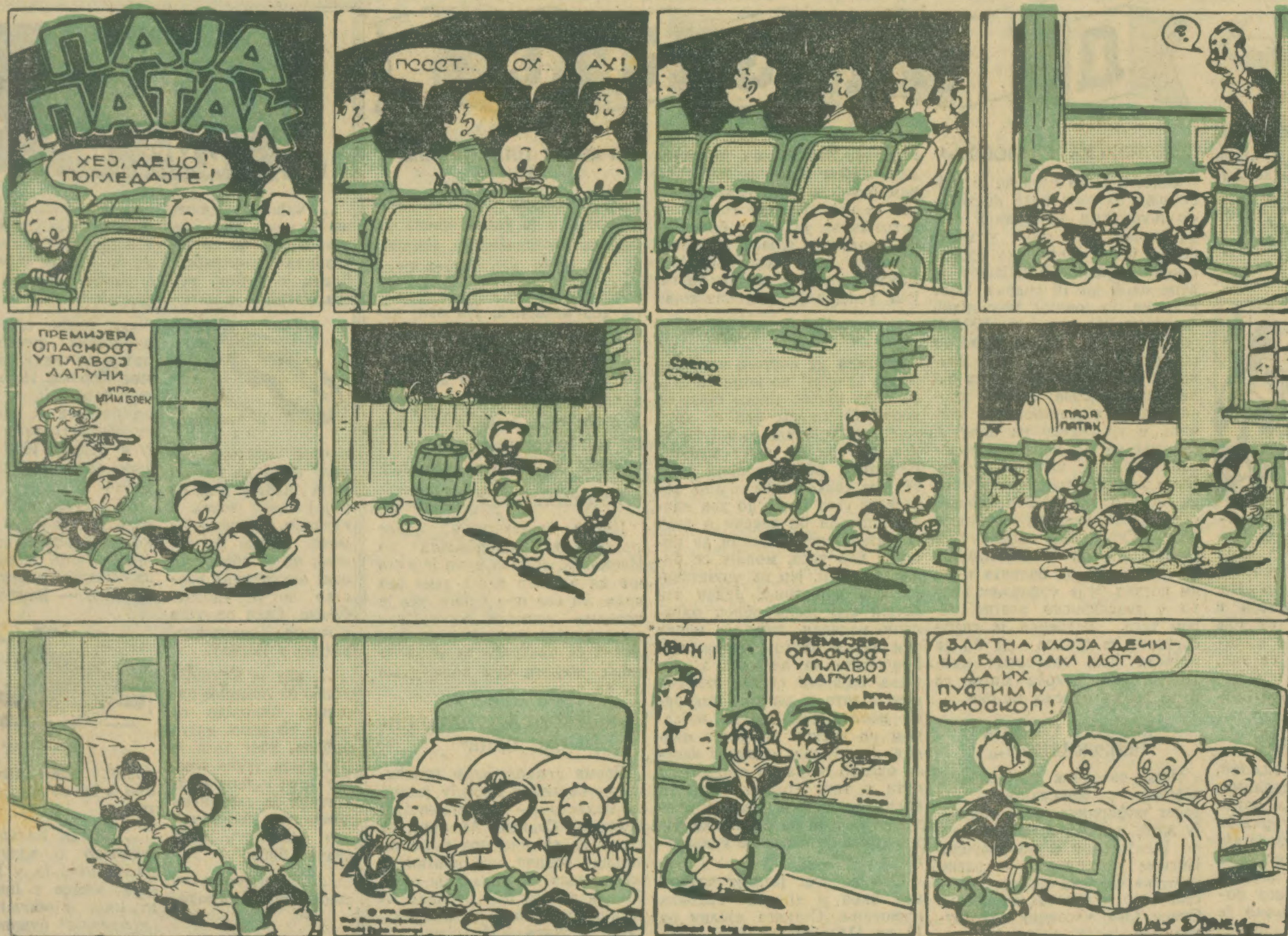

НАДМЕТАЊЕ

Један Гајин школски друг хвали се:

— Мој тата има толико пара да не зна како да их потроши!

— Није то ништа, — вели Гаја. — Мој ујка Паја има толико пара да чак ни тетка Пата не зна како да их потроши!

НИЈЕ ОН КАО БЕЛКА

Белка и Хорације пошли на море. Воз је већ кренуо, кад се тек Белка лупи по челу:

— Забога, сад се сетих да нисам искључила решо!

— Ето, видиш ли шта радиш! — прекори је Хорације. — Добро је само што сам ја заборавио да заврнем славину у купатилу, иначе би нам цео стан изгорео!

НЕМА НИШТА ПРОТИВ

— Не изгледа ми да ћу моћи да вас примим за књиговођу, — вели директор једног предузећа, код кога је Пера Ждера дошао да тражи посао. — Мој књиговођа мора да буде врло вредан и да ради за шесторицу.

— Па, не морам да будем баш књиговођа, — каже помирљиво Пера. — Пристајем да ме примите за једног од оне шесторице.

Који је ОДГОВОР тачан

НАТАГАЈ је:

вођа старих Монгола
врх на Кавказу
митолошко биће
витешка игра

ДРАЦЕНА ДРАКО је:

стари поморац и гусар
лековита биљка
градић у Пиринејима
врста олује у Индиском Океану

ЖИРОПТЕР је:

спортска справа
нов лек
хемиски термин
апарат за летење

КАГЕРА је:

варош у Африци
тропска биљка
река
мирођија

ОДГОВОР

НАТАГАЈ је био бог Татара. Сматрали су га за господара и творца Земље и свих створова који на њој живе.

ДРАЦЕНА ДРАКО је дрвеће или шибље које има дугачак сабљичаст лист и гроздасте или метличасте цвасти. Ове биљке има око 40 врста у тропским пределима Старог света. Драцена драко са Канарских Острва и слична јој драцена цинабари са Сокотре дају црвену смолу која се раније употребљавала у медицинске сврхе, а доцније за прављење лака, фирнајза итд. Неке врсте су украсне.

ЖИРОПТЕР је справа за летење, тежа од ваздуха, с крилима изнад трупа која се окрећу око вертикалног стуба. То је комбинација аероплана и хеликоптера.

КАГЕРА је главна притока језера Викторије у Источној Африци. Пловна је у великом делу свога тока.

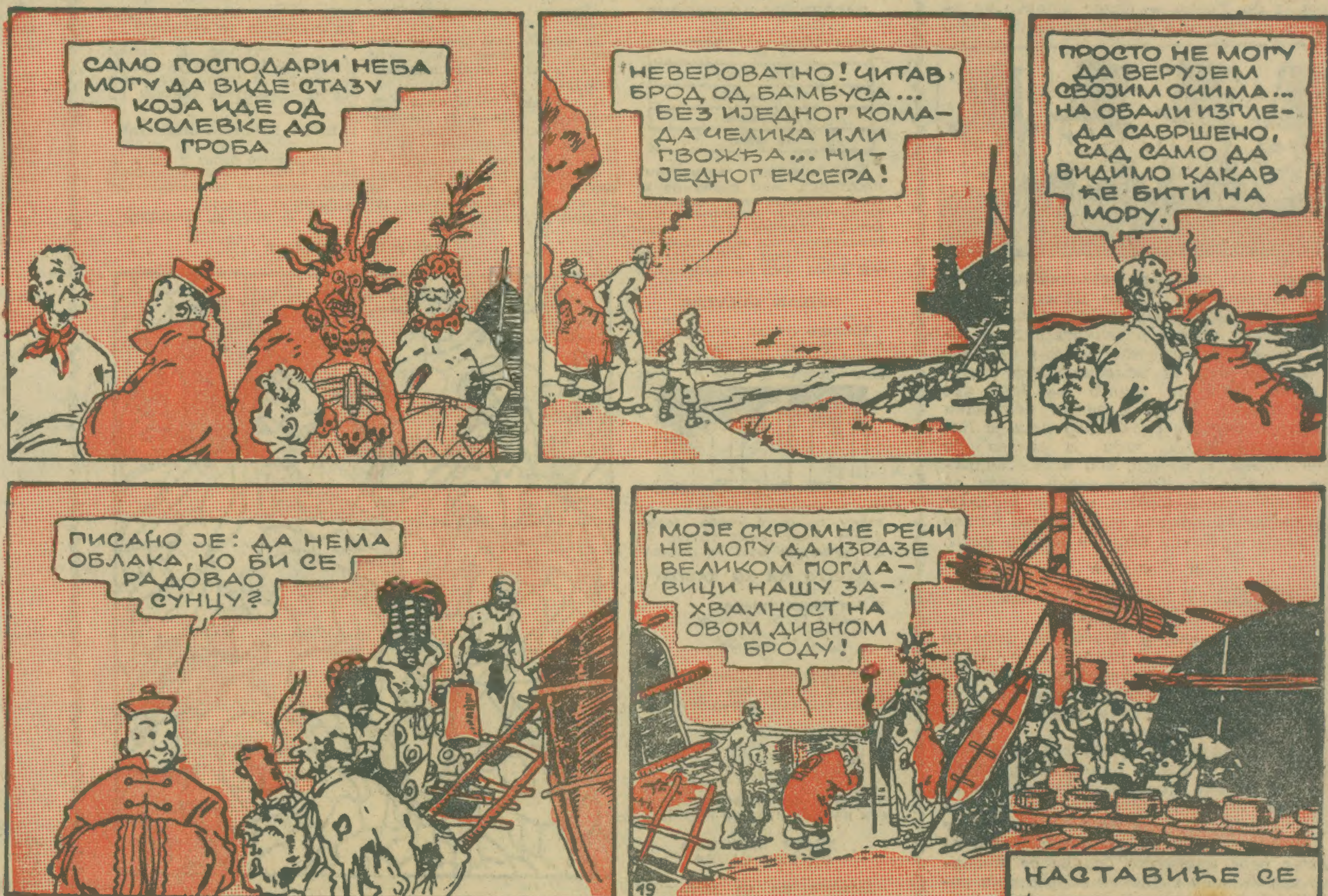

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика", штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Тек. рач. бр. 101 Т-935, поштански фах број 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 700 полугодишња 350; за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. — Рукописи се не враћају.